

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტი

ხელნაწერის უფლებით

ეკატერინე გლოველი

სისხლის სამართლის დანაშაულთა სტატისტიკური ანალიზი და
პროგნოზირება საქართველოში

ეკონომიკის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად
წარმოდგენილი დისერტაციის

ა ვ ტ ო რ ე ფ ე რ ა ტ ი

თბილისი
2014

ნაშრომი შესრულებულია ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის ეკონომიკური და სოციალური სტატისტიკის კათედრაზე

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: სიმონ გელაშვილი

პროფესორი,

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ოფიციალური შემფასებლები:

1. ლია ჩარეჭიშვილი

ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი,

საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

სოციალური სტატისტიკის სამმართველოს

სოციალური ინფრასტრუქტურის განყოფილების უფროსი

2. რუსუდან ქინქლაძე

ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი,

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

დისერტაციის დაცვა შედგება 2014 წლის 10 დეკემბერს, 14 საათზე ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის სადისერტაციო საბჭოს სხდომაზე.

მისამართი: 0186, თბილისი, უნივერსიტეტის ქ. 2; თსუ X კორპუსი, აუდიტორია 206.

დისერტაციის გაცნობა შესაძლებელია ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამეცნიერო ბიბლიოთეკაში.

სადისერტაციო საბჭოს სწავლული მდივანი
ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი

მ. ლობჯანიძე

ავტორეფერატის სტრუქტურა

თემის აქტუალურობა.....	5
კვლევის მიზნები და ამოცანები	6
კვლევის ობიექტი და საგანი.....	7
კვლევის თეორიული და მეთოდოლოგიური საფუძვლები	7
ნაშრომის ძირითადი საკითხების სისტემატიზაცია.....	8
<i>თავი 1. სისხლის სამართლის სტატისტიკის თეორიული და მეთოდოლოგიური საკითხები....</i>	<i>8</i>
<i>თავი 2. სისხლის სამართლის დანაშაულთა დინამიკისა და სტრუქტურის სტატისტიკური ანალიზი.....</i>	<i>16</i>
<i>თავი 3. საქართველოში სისხლის სამართლის დანაშაულთა პროგნოზირება</i>	<i>19</i>
კვლევის მეცნიერული სიახლეები	23
ნაშრომის პრაქტიკული მნიშვნელობა.....	24
გამოქვეყნებული ნაშრომები	24
ნაშრომის მოცულობა და სტრუქტურა	25

თემის აქტუალურობა

დანაშაულის სტატისტიკის სრულყოფილი და სანდო სისტემა მნიშვნელოვანი საშუალებაა სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების რეფორმის კოორდინატორებისთვის, რაც იძლევა ფაქტებზე დაყრდნობით არსებული მდგომარეობისა და მიღწეული პროგრესის შეფასების საშუალებას, ასევე ასაბუთებს გადაწყვეტილების საფუძვლიანობას. დანაშაულისა და მისი განვითარების შესახებ ღია და საჯარო განხილვა არის დემოკრატიული საზოგადოების შემადგენელი ნაწილი და იმისათვის, რომ ეს მიზანი განხორციელდეს, საჭიროა საზოგადოებას ჰქონდეს სწორი და ვალიდური დანაშაულის სტატისტიკა.

დღეს საქართველოში პრობლემას წარმოადგენს ის, რომ სისხლის სამართლის სტატისტიკის აღრიცხვას აწარმოებს სხვადასხვა უწყება, რომელთა მონაცემები ერთმანეთს არ ემთხვევა და არანაირი ღონისძიებები არ ტარდება იმისათვის, რომ მოხდეს ამ მონაცემების თანხვედრა. ნაშრომში წარმოდგენილი გვაქვს ჩვენეული მოსაზრებები აღნიშნული პრობლემის მოსაგვარებლად, რაც, ვფიქრობთ, რომ სიახლეა და მათი განხორციელება აამაღლებს სისხლის სამართლის სტატისტიკისადმი ნდობას საზოგადოების მხრიდან.

საერთაშორისო სტანდარტების გათვალისწინებით, ჩვენ ასევე გთავაზობთ ჩვენეულ მოსაზრებებს სისხლის სამართლის სტატისტიკის სრულყოფილი და ხარისხიანი სისტემის შესაქმნელად. აღნიშნული რეკომენდაციების ნაშრომში წარმოდგენა მნიშვნელოვანია, რათა გათვალისწინებული იქნას და, შესაბამისად, გვექონდეს სწორი დასკვნების გაკეთების საშუალება ქვეყანაში შექმნილ მდგომარეობაზე სამართლებრივი თვალსაზრისით.

ნაშრომი აქტუალურია იმ კუთხითაც, რომ დეტალურადაა შესწავლილი და გაანალიზებული სისხლის სამართლის სტატისტიკის ემპირიული მონაცემები. სისხლის სამართლის დანაშაულთა სტატისტიკური ანალიზის გარეშე კი შეუძლებელია ქვეყანაში შექმნილი კრიმინოგენური მდგომარეობის შეფასება. ამასთან, ქვეყანაში კრიმინოგენური მდგომარეობის წინასწარი შეფასება ძლიერ მნიშვნელოვანია

იმისათვის, რომ თავიდან იქნას აცილებული უარყოფითი შედეგები მომავალში. მაჩვენებელთა წინასწარი განსაზღვრა, ანუ პროგნოზირება საშუალებას მოგვცემს დავგეგმოთ მთელი რიგი ღონისძიებები უსაფრთხოების გაუმჯობესების თვალსაზრისით. სწორედ ნაშრომში წარმოდგენილი საპროგნოზო მაჩვენებლები გახლავთ ის საფუძველი, რომლებზე დაყრდნობითაც მათლმსაჯულების სისტემის კოორდინატორებს საშუალება მიეცემათ სწორად დასახონ გზები და განახორციელონ ის ღონისძიებები, რაც გააუმჯობესებს შედეგებს და შექმნის სტაბილურ და უსაფრთხო გარემოს.

კვლევის მიზნები და ამოცანები

ნაშრომის ძირითად მიზნებს წარმოადგენს:

- რეკომენდაციების შემუშავება სისხლის სამართლის სტატისტიკის სრულყოფილი და სანდო სისტემის შესაქმნელად;
- სისხლის სამართლის დანაშაულთა (სულ რეგისტრირებულ დანაშაულთა და სსკ-ის კონკრეტული მუხლების მიხედვით) სტატისტიკური ანალიზი და მათი შესწავლა რეგიონულ ჭრილში;
- დემოკრატიისა და ადამიანური განვითარების ინდექსებსა და რეგისტრირებულ დანაშაულებს შორის ურთიერთკავშირის სტატისტიკური ანალიზი;
- სისხლის სამართლის დანაშაულთა (მათ შორის მოდალური სახეობების) საპროგნოზო მაჩვენებლების გაანგარიშება ერთფაქტორიანი და მრავალფაქტორიანი მოდელების საფუძველზე როგორც მთლიანად საქართველოს, ასევე რეგიონულ ჭრილში.

აღნიშნული მიზნების მისაღწევად დავისახეთ შემდეგი ამოცანების გადაწყვეტა:

- საზღვარგარეთის ქვეყნების გამოცდილების შესწავლა სისხლის სამართლის სტატისტიკის სფეროში და ჩვენეული რეკომენდაციების წარმოდგენა;
- სისხლის სამართლის დანაშაულებზე სტატისტიკური ინფორმაციის მოპოვება და დაჯგუფება;

- სტატისტიკური და ეკონომეტრიკული მეთოდების ფართოდ გამოყენება კვლევის პროცესში;
- სისხლის სამართლის დანაშაულების ძირითადი ტენდენციების გამოვლენა და მათი სტატისტიკური შეფასება;
- მოდალური, ანუ ყველაზე მეტად გავრცელებული დანაშაულების გამოვლენა სტატისტიკური ანალიზის საფუძველზე;
- დანაშაულზე მოქმედი ფაქტორების გამოვლენა და მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირის დადგენა;
- დემოკრატიისა და ადამიანური განვითარების ინდექსებზე ინფორმაციის მოპოვება, მისი სტატისტიკური ანალიზი და სათანადო მეთოდოლოგიის განხილვა-შეფასება;
- კომპიუტერული პროგრამა SPSS –ის გამოყენება კვლევის პროცესში.

კვლევის ობიექტი და საგანი

კვლევის ობიექტია რეგისტრირებული სისხლის სამართლის დანაშაულები (სისხლის სამართლის კოდექსის კონკრეტული მუხლების მიხედვით) როგორც ქვეყნის მასშტაბით, ასევე რეგიონულ ჭრილში.

კვლევის საგანს წარმოადგენს სისხლის სამართლის დანაშაულთა დინამიკისა და სტრუქტურის, დანაშაულთა რაოდენობაზე მოქმედი ისეთი მნიშვნელოვანი ფაქტორების სტატისტიკური შესწავლა, როგორცაა უმუშევრობა და მოსახლეობის შემოსავლები. კვლევის საგანს წარმოადგენს ასევე დემოკრატიისა და ადამიანური განვითარების ინდექსების ზემოქმედების ხარისხის დადგენა ქვეყანაში შექმნილ კრიმინოგენურ მდგომარეობაზე.

კვლევის თეორიული და მეთოდოლოგიური საფუძვლები

ნაშრომის თეორიულ საფუძველს წარმოადგენს:

- ქართველ და უცხოელ მეცნიერთა სახელმძღვანელოები, მონოგრაფიები, კვლევები, შეფასებები, სტატიები;
- ნორმატიული და საკანონმდებლო აქტები (საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი, თანამშრომლობის მემორანდუმი სისხლის სამართლის სტატისტიკის ერთიანი ანგარიშის გამოცემის შესახებ);
- ანალიტიკური კვლევითი კომპანია The Economist Intelligence Unit–ის მიერ გამოქვეყნებული მასალები დემოკრატიის ინდექსთან დაკავშირებით;
- იუსტიციის სამინისტროს მიერ ჩატარებული კვლევა სისხლის სამართლის სტატისტიკის საერთაშორისო სტანდარტებთან დაკავშირებით;
- სხვადასხვა უწყების მიერ გამოქვეყნებული ოფიციალური სტატისტიკური მონაცემები სისხლის სამართლის სტატისტიკასთან დაკავშირებით (საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო, საქართველოს მთავარი პროკურატურა).

კვლევის მეთოდოლოგიური საფუძვლები გახლავთ სტატისტიკური ანალიზის ხერხები და მეთოდები, როგორცაა დაჯგუფების, შეფარდებითი და საშუალო სიდიდეების, ვარიაციული და კორელაციური ანალიზის. ნაშრომის მეთოდოლოგიურ საფუძველს წარმოადგენს ასევე სტატისტიკური პროგნოზირების ძირითადი ხერხები და მეთოდები.

ნაშრომის ძირითადი საკითხების სისტემატიზაცია

თავი 1. სისხლის სამართლის სტატისტიკის თეორიული და მეთოდოლოგიური საკითხები

სისხლის სამართლის სტატისტიკას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ქვეყანაში სისხლის სამართლის პოლიტიკის განსაზღვრისა და სწორად

განხორციელების პროცესში. სწორედ ამიტომ, სისხლის სამართლის სტატისტიკა უნდა იყოს ზუსტი, სარწმუნო და საჯარო.

აღნიშნულ მიზანს ემსახურება თანამშრომლობის მემორანდუმი, რომელიც გაფორმდა 5 უწყებას შორის (შინაგან საქმეთა სამინისტრო, მთავარი პროკურატურა, უზენაესი სასამართლო, სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სამინისტრო და საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური) 2010 წლის აპრილში. 2010 წლის მაისიდან კი ყოველთვიურად ხორციელდება სტატისტიკური ანგარიშგება აღნიშნული მემორანდუმის საფუძველზე.

მემორანდუმის განუყოფელი ნაწილია მისი დანართი, რომელიც შედგება სისხლის სამართლის სტატისტიკის ზოგადი კონცეფციის, ერთიანი სტატისტიკური ანგარიშის შემუშავების, გამოქვეყნების წესებისა და დანაშაულთა კლასიფიკაციის სტანდარტული სქემისაგან.

ერთიან სტატისტიკურ ანგარიშში შსს-ს მიერ წარმოდგენილი მონაცემების მიღების წყაროს წარმოადგენს სააღრიცხვო ფორმები, რომლებიც დამტკიცებულია საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 423 ბრძანებით. დანაშაულის ერთიანი აღრიცხვის ფორმებია:

1. წინასწარი გამოძიების დაწყების აღრიცხვის ბარათი (ფორმა 1);
2. დანაშაულის კვალიფიკაციის შეცვლის აღრიცხვის ბარათი (ფორმა 1ა);
3. წინასწარი გამოძიების შეწყვეტის ან საქმის გადაგზავნის აღრიცხვის ბარათი (ფორმა 2);
4. დაზარალებულ პირთა მონაცემების აღრიცხვის ბარათი (ფორმა 7).

ერთიან სტატისტიკურ ანგარიშში მთავარი პროკურატურის ანალიტიკური სამმართველოს მიერ წარმოდგენილი მონაცემების საფუძველს (წყაროს) 2011 წლის ჩათვლით წარმოადგენდა სტატისტიკური აღრიცხვის ფორმები, რომელიც დამტკიცებული იყო საქართველოს მთავარი პროკურატურის 136 §1 ბრძანებით 19.10.2009 წელს. დღეს ინფორმაციის მიღების წყაროს წარმოადგენს სტატისტიკურ-ანალიტიკური მოდული, რომელიც ფუნქციონირებს 2012 წლიდან და მოიცავს:

1. სტატისტიკური ფორმა მუხლობრივი მონაცემების მიხედვით;
2. სტატისტიკური ფორმა საპროცესო მოქმედებების მიხედვით.

ერთიან სტატისტიკურ ანგარიშში სასამართლოს მიერ წარმოდგენილი მონაცემების მიღების წყაროს წარმოადგენს სტატისტიკური ბარათები და სტატისტიკური ფორმები, რომელიც შეთანხმებულია საქართველოს სტატისტიკის სახელმწიფო დეპარტამენტთან 18.02.2002 წლის 15/03-08/01 წერილით.

ერთიანი სტატისტიკური ანგარიშისათვის საჭირო ინფორმაციის მისაღებად I ინსტანციის სასამართლოებში პირველადი აღრიცხვის დოკუმენტებია:

1. სტატისტიკური ბარათები სასამართლოში შემოსულ და დამთავრებულ სისხლის სამართლის საქმეებზე (ფორმა 1-ო, ფორმა 2-ო, და ფორმა 2-ო დამატება)
2. მონაცემები I ინსტანციის სასამართლოების მიერ საგამომიებო ხაზით ჩატარებული მუშაობის შესახებ (ფორმა X-07).

ერთიან სტატისტიკურ ანგარიშში სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტრო წარმოადგენს სტატისტიკურ ინფორმაციას ორი მიმართულებით: თავისუფლების აღკვეთის, ანუ პენიტენციური და არასასპატიმრო სასჯელაღსრულებითი, ანუ საპრობაციო სტატისტიკა. თითოეულ მიმართულებაში სტატისტიკური ინფორმაცია დაყოფილია სასჯელის მოხდის მიმდინარეობის სხვადასხვა ასპექტის მიხედვით.

მონაცემების შეგროვება ხორციელდება სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტროს სამართლებრივი უზრუნველყოფის დეპარტამენტის სტატისტიკურ-ანალიტიკური სამმართველოს მიერ შემუშავებული აღრიცხვის ცხრილების საშუალებით.

სისხლის სამართლის სტატისტიკის წარმოებაში ჩართული უწყებები დანაშაულის სტატისტიკას აწარმოებენ **დანაშაულთა კლასიფიკაციის სტანდარტული სქემის შესაბამისად**. აღნიშნული სქემის მიხედვით, დანაშაულები დაყოფილია კლასიფიკაციის სამი დონის მიხედვით: **პირველ დონეზე** ერთმანეთისაგან გამიჯნულია ძალადობრივი

და არაძალადობრივი დანაშაულები. *მეორე დონე* ითვალისწინებს დანაშაულების დაყოფას განსაკუთრებით მძიმე, მძიმე და ნაკლებად მძიმე დანაშაულების მიხედვით. კლასიფიკაციის *მესამე დონე* ითვალისწინებს დანაშაულების დაყოფას ობიექტების/სისხლის სამართლის კოდექსის თავების მიხედვით. მათ შორის, ცალკე არის გამოყოფილი გავრცელებული დანაშაულები.

ამრიგად, შეიძლება ითქვას, რომ უწყებათაშორისი თანამშრომლობის მემორანდუმი წარმოადგენს სისხლის სამართლის სტატისტიკის წარმოების მნიშვნელოვან სამართლებრივ ბაზას საქართველოში. მასში საუბარია ასევე იმ ფორმებსა და ბლანკ-ბარათებზე, რომლებიც დამტკიცებულია და რომლებიც წარმოადგენენ ინფორმაციის მიღების წყაროს. თუმცა აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ 2012 წლის იანვრიდან, ანუ მას შემდეგ, რაც მოხდა საქმის წარმოების ელექტრონულ პროგრამაზე გადასვლა და დაინერგა ანალიტიკური მოდული, პროკურატურა და შინაგან საქმეთა სამინისტრო ხელმძღვანელობს სწორედ ამ პროგრამით და, შესაბამისად, აღნიშნული პერიოდიდან ინფორმაციის მიღების წყაროს მათთვის წარმოადგენს მხოლოდ ეს ელექტრონული პროგრამა.

ევროკავშირს არა აქვს მიღებული ერთიანი სტანდარტები სისხლის სამართლის სტატისტიკის საკითხებზე, მაგრამ მიუხედავად ამისა, ევროპული ქვეყნების დანაშაულის სტატისტიკის პრაქტიკის განხილვა იძლევა ძირითადი მახასიათებლების განსაზღვრის საშუალებას, რაც მნიშვნელოვანია სრულყოფილი და ეფექტიანი სისხლის სამართლის სტატისტიკის სისტემის შესაქმნელად. სწორედ საუკეთესო პრაქტიკის გაზიარება და ჩვენეული რეკომენდაციების წარმოდგენა გახლავთ თემის ამ ნაწილის მიზანი.

საერთაშორისო გამოცდილებამ აჩვენა, რომ სისხლის სამართლის სტატისტიკის კარგი სისტემის შესაქმნელად აუცილებელია:

- მონაცემთა ეფექტური აღრიცხვა;
- მონაცემთა ერთიანობისა და ხარისხის მაღალი დონე;
- საზოგადოებისათვის მონაცემების მარტივი ხელმისაწვდომობა;

- დანაშაულთა სტატისტიკის სისტემის მხარდაჭერის ადეკვატური რესურსები, მათ შორის, ტექნიკური უზრუნველყოფა და თანამშრომელთა განათლება.

დღეს საქართველოში პრობლემას წარმოადგენს ის, რომ სისხლის სამართლის დანაშაულებზე სტატისტიკური ინფორმაციის აღრიცხვა ხდება სხვადასხვა უწყების მიერ (პოლიცია, პროკურატურა, სასამართლო) და ეს მაჩვენებლები ერთმანეთს არ ემთხვევა. ეს კი იწვევს იმას, რომ სისხლის სამართლის სტატისტიკას ნდობის დაბალი მაჩვენებელი აქვს და არანაირი ღონისძიებები არ ტარდება აღნიშნული პრობლემის აღმოსაფხვრელად.

სისხლის სამართლის სტატისტიკის სფეროში მუშაობის გამოცდილებამ გვიჩვენა, რომ მონაცემთა შორის სხვაობა ძირითადად გამოწვეულია მაჩვენებელთა განსხვავებული აღრიცხვიანობით, ანუ განსხვავებულია მონაცემთა დამუშავების მეთოდოლოგია. ზოგჯერ უწყებების მიერ წარმოდგენილი პარამეტრები, მართალია, ერთი და იგივე სახელით არის წარმოდგენილი, თუმცა შინაარსი განსხვავებულია, ან/და, პირიქით, ერთნაირი შინაარსის მატარებელია და დასახელებაა გასხვავებული, რაც საბოლოო ჯამში ქმნის უხერხულ მომენტს მაჩვენებელთა შედარების თვალსაზრისით, რაც, თავის მხრივ, სწორი დასკვნების გაკეთების საშუალებას არ იძლევა. აღნიშნული პრობლემის აღმოსაფხვრელად გთავაზობთ ორ გზას:

პირველი, ჩვენი აზრით, თითოეული უწყებიდან უნდა მოხდეს კომპეტენტური კადრების შერჩევა-სამუშაო ჯგუფის შექმნა, რომლებიც დეტალურად ჩამოაყალიბებენ და იმსჯელებენ აღრიცხვის მეთოდოლოგიაზე, ანუ იმაზე, თუ რა ინფორმაციას გულისხმობს ესა თუ ის მაჩვენებელი და, რა ინფორმაციას უნდა გულისხმობდეს. უნდა შეიქმნას ერთიანი დოკუმენტი, რომელიც იქნება ერთგვარი სახელმძღვანელო, სადაც მკაფიოდ და მარტივად ენით (გასაგები იყოს საზოგადოების ნებისმიერი სფეროს წარმომადგენლისათვის) იქნება ჩამოყალიბებული აღსარიცხი პარამეტრების შინაარსი. მაგალითად, შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ აღრიცხული ინფორმაცია რეგისტრირებულ დანაშაულებთან დაკავშირებით არ არის იდენტური პროკურატურის მიერ აღრიცხული გამოძიების დაწყების, თუმცა კონკრეტულად რას გულისხმობს

რეგისტრირებულ დანაშაულთა სტატისტიკა ამაზე ინფორმაცია, სამწუხაროდ, არ არის ცნობილი. სწორედ ამიტომ, კარგი იქნება, თუ თითოეული უწყება გამოქვეყნებულ ანგარიშს თან დაურთავს ინფორმაციას მეთოდოლოგიასთან დაკავშირებით (რა ხერხები და მეთოდები გამოიყენება ამა, თუ იმ მაჩვენებლების მისაღებად და ა.შ) და ასევე ინფორმაციას ტერმინთა განმარტებების შესახებ.

რაც შეეხება პრობლემის მოგვარების მეორე გზას, ამგვარია: უნდა მოხდეს უწყებებს შორის აღსარიცხ პარამეტრთა მკაცრი გამიჯვნა. პოლიციამ აწარმოოს ინფორმაციის აღრიცხვა რეგისტრირებულ დანაშაულებზე, გადაკვალიფიცირებულ დანაშაულებზე. პროკურატურამ დევნის დაწყება, დევნის შეწყვეტა, სასამართლოში წარმართვა, ანუ ინფორმაცია იმის თაობაზე, რაც მის უშუალო კომპეტენციაში შედის, ხოლო სასამართლომ ინფორმაცია აღკვეთ ღონისძიებებთან, გამოტანილ განაჩენებთან და სასჯელებთან დაკავშირებით (ანუ რაც სასამართლოს პრეროგატივაა). ეს კი, ჩვენი აზრით, საბოლოო ჯამში, მოხსნის პრობლემას მონაცემთა განსხვავებებთან დაკავშირებით და, აღნიშნული კუთხით საზოგადოების მხრდიდან აღარ გაჩნდება კითხვები.

ჩვენ ასევე გთავაზობთ ჩვენეულ მოსაზრებებს სისხლის სამართლის სტატისტიკის სრულყოფილი და ხარისხიანი სისტემის შესაქმნელად. ერთ-ერთი გზა, რაც სისხლის სამართლის სტატისტიკის სანდოობის ხარისხს აამაღლებს, ეს არის საზოგადოებისათვის ინფორმაციის მარტივი ხელმისაწვდომობა, რასაც საერთაშორისო გამოცდილებაც ადასტურებს. სამწუხაროდ, უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოში ეს პრობლემა მწვავედ დგას, განსაკუთრებით კი ბოლო პერიოდში. და მეორე გზა, უკვე დიდი ხანია აღიარებულია, რომ გაცხადებული დანაშაულების რაოდენობა (რომელიც, როგორც წესი, პოლიციის მიერ არის რეგისტრირებული) შეიძლება წარმოადგენდეს ჩადენილი დანაშაულის ოდენობის ცუდ ალტერნატივას, ვინაიდან ჩადენილი დანაშაულის მნიშვნელოვანი ნაწილი არ არის რეგისტრირებული ოფიციალური უწყებების, ანუ პოლიციის მიერ. ევროპის ქვეყნებში (მაგალითად, დანიასა და გერმანიაში) იმისათვის, რომ მიიღონ დამატებითი ინფორმაცია დანაშაულის

ოდენობაზე, მუდმივად ტარდება სათანადო კვლევები (იუსტიციის სამინისტროსთან და პოლიციასთან თანამშრომლობით). ამ კვლევების ფარგლებში მოქალაქეთა ნაწილის გამოკითხვა ხდება იმის თაობაზე, იყენენ თუ არა ისინი დანაშაულის მსხვერპლნი გარკვეულ პერიოდში. ასეთი “დაფარული ციფრების” კვლევა შეიძლება წარმოადგენდეს სერიოზულ დახმარებას გაცხადებული დანაშაულის სტატისტიკისთვის. იმისათვის, რომ ვიქონიოთ დაახლოებითი ციფრები ოფიციალური დანაშაულის/პოლიციის სტატისტიკის ვალიდურობაზე, ასეთი სახის კვლევები უმნიშვნელოვანესია და საშუალებას გვაძლევს მივიღოთ სანდო მონაცემები დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის თაობაზე გადაწყვეტილების მიღების პროცესში.

სტატისტიკის რეფორმის ფარგლებში მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადაიდგა ძველი სისტემის გარდაქმნისა და მისი თანამედროვე სტანდარტებთან შესაბამისობაში მოყვანის მიზნით. საერთაშორისო სტანდარტების დეტალური ანალიზისა და ევროპის კავშირის ექსპერტების რეკომენდაციების საფუძველზე საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს ანალიტიკურმა დეპარტამენტმა შეიმუშავა სისხლის სამართლის სტატისტიკის კონცეფცია – სტატისტიკის წარმოების სრულიად ახალი, თანამედროვე მეთოდოლოგია.

სისხლის სამართლის სტატისტიკის ზოგადი კონცეფცია საუკეთესო საერთაშორისო გამოცდილების გათვალისწინებით განსაზღვრავს სისხლის სამართლის სტატისტიკის მიზნებს, ადგენს, თუ რა მოთხოვნებს უნდა აკმაყოფილებდეს სრულყოფილი სტატისტიკური სისტემა, როგორი უნდა იყოს მისი ორგანიზაციული მოწყობა, რა უნდა იყოს სისხლის სამართლის სტატისტიკის ძირითადი ობიექტი, დაკვირვების (აღრიცხვის) ერთეული და ა.შ.

კონცეფციის მომზადებითა და მისი ხელმოწერით მნიშვნელოვანი ნაბიჯი გადაიდგა სისხლის სამართლის სტატისტიკაში. ახალი საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი სტატისტიკური მეთოდოლოგია უზრუნველყოფს უწყებათა მონაცემების მაქსიმალურ თანხვედრას, შესაძლო უზუსტობებისა და შეუსაბამობების აღრიცხვას და

რაც მთავარია, ახალი მეთოდების გამოყენებით მონაცემთა უფრო სრულყოფილ აღრიცხვას.

სისხლის სამართლის სტატისტიკის სრულყოფას ემსახურება აგრეთვე ანალიტიკური მოდული, რომელიც 2012 წლის იანვრიდან დაინერგა. მის შექმნაში აქტიურად იყვნენ ჩართულები როგორც სტატისტიკოს-ანალიტიკოსები, ასევე პროკურორები და ინფორმაციული ტექნოლოგიების ექსპერტები. ანალიტიკური მოდულის დაწერგვა ანალიტიკოსებს სტატისტიკური მონაცემების ფართო დამუშავების შესაძლებლობას მისცემს. უნდა აღინიშნოს, რომ სტატისტიკურ-ანალიტიკური მოდული ჯერ კიდევ დამუშავების პროცესშია. მის დადებით მხარედ უნდა ჩაითვალოს ის, რომ საგრძნობლად გაუმჯობესდა მონაცემთა სიზუსტე და ვალიდურობა. აღნიშნული მოდულის საფუძველზე ხდება ინფორმაციის სწრაფი დამუშავება და შედეგად იზოგება დროითი და ადამიანური რესურსები, რაც მეტად მნიშვნელოვანია. უარყოფით მხარედ შეიძლება ჩაითვალოს ის, რომ იგი ამ ეტაპზე არ მოიცავს ინფორმაციას ისეთ პარამეტრებზე, როგორიცაა: აღკვეთის ღონისძიებები, სასამართლოში წარმართული საქმეები და გამოტანილი განაჩენები (ანუ ინფორმაციას სასამართლოს სტატისტიკის შესახებ). თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ აღნიშნული მაჩვენებლების დამუშავება ანალიტიკური მოდულის საფუძველზე ხდებოდა 2012 წლის 9 თვის ჩათვლით, მანამ, სანამ არ გაწყდა კავშირი სასამართლოსთან. ამის მიზეზი კი გახლავთ ის, რომ სასამართლომ ცალკე დაიწყო პროგრამაზე მუშაობა, ანუ ქმნის მონაცემთა ბაზას და მუშაობის დასრულებისთანავე იგი მიებმება სტატისტიკურ-ანალიტიკურ მოდულს.

ამრიგად, სისხლის სამართლის საქმისწარების ელექტრონული პროგრამა სტატისტიკურ-ანალიტიკური მოდულით უზრუნველყოფს სტატისტიკის წარმოების სრულიად ახალ ეტაპზე გადასვლას. ამჟამად პროგრამა დაწერგულია მთელ საქართველოში და მუშავდება პირველი ინსტანციის, სააპელაციო და საკასაციო სასამართლოებთან ინტეგრაციის მოდული.

თავი 2. სისხლის სამართლის დანაშაულთა დინამიკისა და სტრუქტურის სტატისტიკური ანალიზი

ჩვენ გავაანალიზეთ ხელმისაწვდომი ოფიციალური სტატისტიკური მონაცემები სისხლის სამართლის დანაშაულებზე როგორც მთელი ქვეყნის მასშტაბით, ასევე რეგიონულ ჭრილში და გავაკეთეთ გარკვეული სახის დასკვნები.

2001-2013 წლებში საქართველოში სულ რეგისტრირებულ დანაშაულთა რაოდენობა ყველაზე მეტად გაზრდილია 2005 წელს 2004 წელთან შედარებით (74.1%-ით), ხოლო დანაშაულთა რაოდენობა ყველაზე მეტად შემცირდა 2013 წელს 2012 წელთან შედარებით (25.7%-ით).

2005-2013 წლების მონაცემებზე დაყრდნობით, ჩვენს მიერ შესწავლილი იქნა ასევე რეგისტრირებულ დანაშაულთა მაჩვენებლები რეგიონულ ჭრილში და დადგინდა, რომ დანაშაულთა ყველაზე მაღალი პროცენტული მაჩვენებელი (ხვედრითი წილი) თბილისში, ხოლო ყველაზე დაბალი მაჩვენებელი მცხეთა-მთიანეთის რეგიონში ფიქსირდება. კვლევამ ასევე აჩვენა, რომ შეფარდებითი მაჩვენებლით (ანუ 10 000 კაცზე დანაშაულის ოდენობით) კვლავ თბილისია პირველ ადგილზე, მეორე ადგილს კი უმეტესად მცხეთა-მთიანეთის რეგიონი იკავებს მაშინ, როცა პროცენტული თანაფარდობისას იგი ბოლო ადგილზე იყო.

2005-2013 წლების მონაცემებზე დაყრდნობით გავიანგარიშეთ დანაშაულთა საშუალო მაჩვენებლები, ვარიაციის დიაპაზონი, დისპერსია, საშუალო კვადრატული გადახრა და ვარიაციის კოეფიციენტი. კვლევის შედეგად აღმოჩნდა, რომ დანაშაულთა საშუალო მაჩვენებელი ყველაზე მაღალია 2006 წელს, ხოლო დაბალი - 2011 წელს; ნიშნის რხევადობა ყველაზე მაღალი აღმოჩნდა 2006 წელს, ხოლო ყველაზე დაბალი ნიშნის სიდიდის რხევადობა დაფიქსირდა 2010 წელს; საშუალოდან დანაშაულთა გადახრის (საშუალო კვადრატული გადახრა) ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი ფიქსირდება 2006 წელს, ხოლო დაბალი - 2011 წელს; რაც შეეხება ვარიაციის

კოეფიციენტს, თითქმის თანაბარია ყველა წელს, თუმცა ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი დაფიქსირებულია 2009 წელს.

2005-2013 წლების სტატისტიკურ მონაცემებზე დაყრდნობით შევისწავლეთ და გავანალიზეთ კონკრეტულ დანაშაულთა გავრცელების ხარისხი (პროცენტული მაჩვენებლები სულ რეგისტრირებულ დანაშაულებში) და აღმოჩნდა, რომ საქართველოში ყველაზე გავრცელებული დანაშაულებია: *ქურდობა, ნარკოტიკული ნივთიერებების უკანონო ბრუნვა, თაღლითობა, ცეცხლსასროლი იარაღის უკანონო შეძენა, შენახვა და ნივთის დაზიანება, ან განადგურება.*

ოფიციალურად არსებული მონაცემების საფუძველზე დეტალურად შევისწავლეთ 5 ყველაზე გავრცელებული დანაშაული. აღნიშნული დანაშაულები შევისწავლეთ დინამიკაში, გავიანგარიშეთ საშუალო დონე, ვარიაციის გაქანება (დიაპაზონი), დისპერსია, საშუალო კვადრატული გადახრა და ვარიაციის კოეფიციენტი. სტატისტიკურმა ანალიზმა გვიჩვენა, რომ საშუალო მაჩვენებელი, ვარიაციის გაქანება და საშუალო კვადრატული გადახრა ყველაზე მაღალია ქურდობის დანაშაულზე, ხოლო ვარიაციის კოეფიციენტი 0.3-ზე მეტია მხოლოდ ნარკოტიკულ დანაშაულებზე. შესაბამისად, აღნიშნულ დანაშაულზე 2005-2013 წლებში მაჩვენებლები არაერთგვაროვანია, ხოლო დანარჩენ 4 დანაშაულზე ერთგვაროვანი.

კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ *ქურდობა* ყველაზე მეტად გაზრდილია 2006 წელს 2005 წელთან შედარებით, ხოლო მაღალი პროცენტული კლებით გამოირჩევა 2007 წელი 2006 წელთან შედარებით. ისევე, როგორც ქურდობა, *თაღლითობაც* კლების ტენდენციით ხასიათდება, განსაკუთრებით მაღალია შემცირების პროცენტი 2013 წელს 2012 წელთან შედარებით (50.6%), რაც, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, მონაცემთა აღრიცხვიანობის წესის ცვლილებას უკავშირდება. *ნივთის დაზიანება, ან განადგურების* მაჩვენებელი განსაკუთრებით მაღალია ბოლო წლებში (2012-2013 წლებში), თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ნივთის დაზიანება ან განადგურების მაჩვენებელი 2013 წელს 2012 წელთან შედარებით დაახლოებით 15%-ით არის შემცირებული. *ცეცხლსასროლი იარაღის, საბრძოლო მასალის შეძენა, შენახვა, ტარება,*

გადაზიდვა, გასაღების დანაშაული ყველაზე მაღალი იყო 2013 წელს, ხოლო დაბალი - 2011 წელს. რაც შეეხება *ნარკოტიკულ დანაშაულს*, იგი ზრდის ტენდენციით ხასიათდება და 2013 წელს 2012 წელთან შედარებით დაახლოებით 2.5-ჯერ არის გაზრდილი.

ჩვენს მიერ შესწავლილ და გაანალიზებულ იქნა დემოკრატიისა და ადამიანური განვითარების ინდექსები (**HDI**) და, შესაბამისად, მათი გავლენა დანაშაულთა რაოდენობაზე. კომპიუტერულ პროგრამა SPSS - ში მონაცემთა ანალიზმა გვიჩვენა, რომ საქართველოში რეგისტრირებულ დანაშაულსა და დემოკრატიის ინდექსს შორის არსებობს სუსტი კავშირი (პირსონის კორელაციის კოეფიციენტი დაახლოებით 0.1-ის ტოლია). აქედან გამომდინარე, მხოლოდ დემოკრატიის ინდექსის მაჩვენებელზე დაყრდნობით მსჯელობა ქვეყანაში შექმნილ კრიმინოგენურ მდგომარეობაზე არასწორია. რაც შეეხება ადამიანური განვითარების ინდექსსა (**HDI**) და რეგისტრირებულ დანაშაულს შორის ურთიერთკავშირს - კორელაციის კოეფიციენტს, იგი -0.758-ის ტოლი აღმოჩნდა, რაც იმას ნიშნავს, რომ ადამიანური განვითარების ინდექსის ზრდა გარკვეული დოზით დაკავშირებულია კრიმინოგენური მდგომარეობის გაუმჯობესებასთან და, პირიქით, მისი შემცირება - დანაშაულის დონის ზრდასთან.

თავი 3. საქართველოში სისხლის სამართლის დანაშაულთა პროგნოზირება

მომავლისადმი ინტერესი უშუალოდაა დაკავშირებული საზოგადოებრივი ცხოვრების პრაქტიკულ მოთხოვნილებებთან. მომავლის წინასწარი განჭვრეტის აუცილებლობა განსაკუთრებით გარდაუვალი გახდა თანამედროვე პირობებში, როდესაც ძლიერ ინტენსიურია საზოგადოების სოციალურ-პოლიტიკური, ეკონომიკური, მეცნიერულ-ტექნიკური ცვლილებების ტემპები და მასშტაბები. მოვლენათა და პროცესთა მომავალი ცვლილების წინასწარი განსაზღვრა საშუალებას იძლევა შეფასდეს მათი დადებითი და უარყოფითი მხარეები, მოხდეს მომავალში შესაძლო ცვლილებების კონტროლი, კორექტირება ან/და შეცვლა. სწორედ ამ მიზნით გადავწყვიტეთ გვეწარმოებინა გაანგარიშებანი ოფიციალურ სტატისტიკურ მონაცემებზე დაყრდნობით და დაგვემუშავებინა სისხლის სამართლის დანაშაულთა პროგნოზი საქართველოში 2014-2020 წლებისათვის.

სისხლის სამართლის დანაშაულთა პროგნოზირება განსაკუთრებულ სიძნელეებთან არის დაკავშირებული. საქმე ის არის, რომ დანაშაულობა, როგორც სოციალური სინამდვილის ნაწილი, ხასიათდება სირთულით, დინამიურობით, კავშირების ნაირსახეობით, სხვადასხვა სახის ობიექტური და სუბიექტური ფაქტორების ურთიერთზემოქმედებით. ამით აიხსნება ის გარემოება, რომ დანაშაულთა პროგნოზი არ შეიძლება იყოს ისეთივე ზუსტი, როგორც პროგნოზი სხვა სფეროებში.

ჩვენს მიერ გაანგარიშებულ იქნა რეგისტრირებულ დანაშაულთა ზოგადი ტენდენციის სტატისტიკური პროგნოზები როგორც მარტივი მეთოდების, ასევე მრავალფაქტორიანი მოდელის საფუძველზე. გამოთვლების შედეგების შედარებამ აჩვენა, რომ მარტივი მოდელის საფუძველზე მიღებული საპროგნოზო მაჩვენებლები უფრო სწრაფი ტემპით მცირდება, ვიდრე მრავალფაქტორიანი მოდელის საფუძველზე მიღებული მაჩვენებლები. თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ ორივე შემთხვევაში რეგისტრირებულ დანაშაულთა რაოდენობა კლების ტენდენციით ხასიათდება.

2006-2013 წლებში რეგისტრირებულ დანაშაულებზე მოქმედი ფაქტორებიდან ჩვენს მიერ შესწავლილი და გაანალიზებული იქნა 1 სულ მოსახლეზე საშუალოთვიური შემოსავალი და უმუშევრობის დონის მაჩვენებლები. ამ ფაქტორების კრიმინოგენურ მდგომარეობაზე ზემოქმედების ხარისხის დასადგენად, SPSS-ის საფუძველზე, გამოვთვალეთ პირსონის კორელაციის კოეფიციენტი. კვლევის შედეგად აღმოჩნდა, რომ რეგისტრირებულ დანაშაულსა და შემოსავლებს შორის არსებობს ძალიან ძლიერი უარყოფითი კავშირი ($r=-0.880$), ხოლო დანაშაულსა და უმუშევრობის დონეს შორის სუსტი დადებითი კავშირი ($r=0.296$). საშედეგო მოვლენასა და ზემოთ აღნიშნულ ფაქტორებს შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირის შესწავლა მოვახდინეთ ორ-ფაქტორიანი წრფივი რეგრესიის განტოლებით და დავადგინეთ, რომ თუ შემოსავალი 1 სულ მოსახლეზე გაიზრდება 1 ლარით უმუშევრობის მუდმივი დონის შენარჩუნებით, მაშინ დანაშაულის დონე შემცირდება დაახლოებით 275 ერთეულით; ხოლო, თუ უმუშევრობის დონე მოიმატებს 1%-ით, რეგისტრირებული დანაშაულის რაოდენობა გაიზრდება 1550 ერთეულით, 1 სულ მოსახლეზე შემოსავლის უცვლელობის პირობებში. რეგისტრირებულ დანაშაულთა საპროგნოზო მაჩვენებლების გაანგარიშებამდე გამოვთვალეთ შემოსავლებისა და უმუშევრობის დონის საპროგნოზო მაჩვენებლები 2014-2020 წლებისათვის და მიღებული მაჩვენებლების ჩასმით რეგრესიის განტოლებაში გავიანგარიშეთ რეგისტრირებულ დანაშაულთა პროგნოზები.

ჩვენს მიერ გამოყენებული ორი მეთოდის საფუძველზე მიღებული საპროგნოზო მაჩვენებლები მცირდება და ნულს უახლოვდება, ამიტომ ორივე შემთხვევაში პარალელურად გამოვიყენეთ საექსპერტო შეფასების მეთოდი და დავადგინეთ რეგისტრირებულ დანაშაულთა ქვედა და ზედა ზღვარი 2017-2020 წლებისათვის. გარდა ამისა, გავიანგარიშეთ ნდობის ინტერვალები და დავრწმუნდით, რომ ჩვენს მიერ გაანგარიშებული პროგნოზები სანდოა და ახლოს იქნება რეალურ მაჩვენებლებთან პერსპექტივაში. რეგისტრირებულ დანაშაულთა საპროგნოზო მაჩვენებლების რეგიონულ ჭრილში გაანგარიშებისას დანაშაულზე მოქმედ ფაქტორად ჩავრთეთ უმუშევრობის დონის მაჩვენებლები. კვლევის შედეგად დავადგინეთ, რომ

რეგისტრირებულ დანაშაულთა რაოდენობა 10 000 კაცზე 2014-2020 წლებში ზრდის ტენდენციით ხასიათდება შიდა ქართლის, ქვემო ქართლისა და სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონებში (უმუშევრობის ფაქტორის გათვალისწინებით). დანარჩენ რეგიონებში რეგისტრირებული დანაშაულები მცირდება.

რეგისტრირებულ დანაშაულთა მოდალური სახეობების საპროგნოზო მაჩვენებლები გაანგარიშებული იქნა ზრდის ტემპის კოეფიციენტისა და ორ-ფაქტორიანი რეგრესიული განტოლების საფუძველზე. როგორც მიღებულმა შედეგებმა აჩვენა, ზრდის ტემპის კოეფიციენტის საფუძველზე მიღებული ქურდობის საპროგნოზო მაჩვენებლები კლების ტენდენციით ხასიათდება, ხოლო ნარკოტიკული დანაშაულები მნიშვნელოვნად იზრდება.

პროგრამა SPPS-ში მონაცემთა ანალიზის შედეგად მივიღეთ, რომ 10 000 კაცზე ქურდობის მაჩვენებელსა და საშუალოთვიურ შემოსავალს შორის არსებობს ძალიან ძლიერი უარყოფითი კავშირი ($r = -0.683$). ეს ნიშნავს, რომ შემოსავლების ზრდა იწვევს ქურდობის მაჩვენებლის შემცირებას და, პირიქით, თუ შემოსავლები შემცირდება, გაიზრდება დანაშაულთა რაოდენობა. ქურდობის მაჩვენებელსა და უმუშევრობის დონეს შორის დადებითი კავშირი გამოვლინდა ($r = 0.229$), რაც იმას ნიშნავს, რომ უმუშევრობის დონის ზრდასთან ერთად გაიზრდება ქურდობის დონე.

ქურდობის საპროგნოზო მაჩვენებლები ჩვენს მიერ გაანგარიშებულ იქნა რეგიონულ ჭრილშიც (უმუშევრობის ფაქტორის გათვალისწინებით) და დავადგინეთ, რომ ქურდობის საპროგნოზო მაჩვენებლები ზრდის ტენდენციით ხასიათდება შიდა ქართლში, ქვემო ქართლსა და სამეგრელო-ზემო სვანეთში. დანარჩენ რეგიონებში აღნიშნულ დანაშაულთა რაოდენობა კლებულობს. თუმცა, თუ დავაკვირდებით პროგნოზებს, ქურდობის მაჩვენებელი 2014-2020 წლებში ძირეული ცვლილებით არ გამოირჩევა და სტაბილურ ტენდენციას ინარჩუნებს. ნდობის ინტერვალების გაანგარიშების შემდეგ აღმოჩნდა, რომ საპროგნოზო მაჩვენებლები საიმედოა და რელურთან ახლოს იქნება.

ისევე როგორც ქურდობა, ნარკოტიკული დანაშაულის საპროგნოზო მაჩვენებლები გავიანგარიშეთ მრავალფაქტორიანი მოდელის საფუძველზე და მოქმედ ფაქტორებად განვიხილეთ მოსახლეობის შემოსავლები და უმუშევრობის დონე. ქურდობისაგან განსხვავებით, ნარკოტიკული დანაშაულის საპროგნოზო მაჩვენებლები ზრდის ტენდენციით ხასიათდება. პროგრამა SPSS-ში მონაცემთა ანალიზის შედეგად დადგინდა, რომ დანაშაულსა და შემოსავლებს შორის არსებობს სუსტი უარყოფითი კავშირი (კორელაციის კოეფიციენტი $r = - 0.079$), ხოლო დანაშაულსა და უმუშევრობის დონეს შორის სუსტი დადებითი კავშირი (კორელაციის კოეფიციენტი $r = 0.097$). ამრიგად, ნარკოტიკული დანაშაული შემცირდება, თუ შემოსავალი 1 სულ მოსახლეზე გაიზრდება უმუშევრობის დონის უცვლელობის პირობებში, ხოლო აღნიშნული დანაშაული შემცირდება, თუ უმუშევრობის დონეც, შესაბამისად, შემცირდება შემოსავლების უცვლელობის პირობებში.

ნარკოტიკული დანაშაულები ჩვენს მიერ შესწავლილ იქნა რეგიონულ ჭრილშიც. ამ შემთხვევაში ფაქტორული ნიშნის სახით ჩავრთეთ უმუშევრობის დონის მაჩვენებელი და დავადგინეთ მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირი. უმუშევრობის დონესა და დანაშაულს შორის კავშირის შესასწავლად მაჩვენებლები გავიანგარიშეთ კომპიუტერულ პროგრამა SPSS-ში, შემდეგ გავანალიზეთ და ასეთი შედეგი მივიღეთ: რეგიონებში კორელაციის მაჩვენებელი საკმაოდ სუსტია და იგი 0.015-დან 0.420-მდე მერყეობს. ყველაზე სუსტი კავშირით გამოირჩევა შიდა ქართლის რეგიონი, ხოლო ყველაზე მაღალი კორელაცია არის აჭარის რეგიონში.

ჩვენს მიერ გაანგარიშებული იქნა ნარკოტიკული დანაშაულების საპროგნოზო მაჩვენებლები რეგიონების მიხედვით. აღმოჩნდა, რომ თბილისში, იმერეთში, კახეთსა და აჭარაში აღნიშნულ დანაშაულს საპროგნოზო პერიოდში კლების ტენდენცია ექნება, ხოლო დანარჩენ რეგიონებში აღნიშნული დანაშაული უმნიშვნელოდ გაიზრდება. აქვე უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ 10 000 კაცზე ნარკოტიკული ნივთიერებების უკანონო ბრუნვის მაჩვენებელი ყველაზე მაღალია თბილისში და მას მოსდევს სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონი, ხოლო ყველაზე უფრო დაბალია კახეთსა და აჭარაში.

კვლევის მეცნიერული სიახლეები

დისერტაციის მეცნიერული სიახლე მდგომარეობს შემდეგში:

- განხილულია საზღვარგარეთის ქვეყნების გამოცდილება სისხლის სამართლის სტატისტიკის სფეროში და შემუშავებულია სათანადო რეკომენდაციები საქართველოში სისხლის სამართლის სტატისტიკის სანდო და სრულყოფილი სისტემის შესაქმნელად;
- საქართველოში პირველად იქნა ჩატარებული სისხლის სამართლის დანაშაულთა კომპლექსური ემპირიული სტატისტიკური გამოკვლევა როგორც ქვეყნის მასშტაბით, ასევე რეგიონულ ჭრილში და განხორციელდა მიღებული მაჩვენებლების ურთიერთშედარება;
- სტატისტიკური ანალიზის შედეგად გამოვლენილი იქნა 5 მოდალური, ანუ ყველაზე მეტად გავრცელებული სისხლის სამართლის დანაშაული და მოხდა მათი შესწავლა რეგიონულ ჭრილში;
- საქართველოში პირველად იქნა გაანალიზებული ადამიანური განვითარებისა და დემოკრატიის ინდექსების ურთიერთკავშირი ქვეყანაში შექმნილ კრიმინოგენურ მდგომარეობასთან, გაანგარიშებული იქნა კონკრეტული სტატისტიკური მახასიათებლები და მათ საფუძველზე ჩამოყალიბებულია ადეკვატური დასკვნები;
- გამოკვლევულ იქნა სისხლის სამართლის დანაშაულზე მოქმედი ისეთი ფაქტორები, როგორცაა უმუშევრობის დონე და მოსახლეობის შემოსავლები როგორც ქვეყნის, ასევე რეგიონის დონეზე. განსაზღვრული იქნა აღნიშნული ფაქტორების ზემოქმედების რაოდენობრივი სიდიდეები;
- საქართველოში პირველად დამუშავდა სისხლის სამართლის დანაშაულთა სტატისტიკური პროგნოზები 2014-2020 წლებისათვის, როგორც მთლიანად საქართველოს, ისე მისი რეგიონების მიხედვით და ამასთან, დანაშაულთა მოდალური (ანუ ყველაზე მეტად გავრცელებული) სახეობების მიხედვით.

ნაშრომის პრაქტიკული მნიშვნელობა

დანაშაულის სტატისტიკა მნიშვნელოვან ბაზას წარმოადგენს მართლმსაჯულების სიტემაში მთელი რიგი რეფორმების განხორციელების თვალსაზრისით. სწორედ ამიტომ, ჩვენს მიერ ნაშრომში წარმოდგენილი კვლევის შედეგები რეკომენდებულია, გამოყენებულ იქნას სამართალდამცავი უწყებების მიერ აღნიშნულ სფეროში მთელი რიგი ცვლილებების დაგეგმვის პროცესში (პრევენციული ღონისძიებები, კრიმინოგენური მდგომარეობის გაუმჯობესების, ან გაუარესების მიზეზების გამოვლენა და ა. შ.). სისხლის სამართლის კონკრეტულ დანაშაულებზე სტატისტიკური ინფორმაციის ცოდნა მნიშვნელოვანია, რათა წარმოდგენა გვექონდეს, თუ რომელი დანაშაულების მიმართ არის უფრო პრიორიტეტული ყურადღების გამახვილება და გამომწვევი მიზეზების კვლევა.

ნაშრომში წარმოდგენილი სისხლის სამართლის დანაშაულთა საპროგნოზო მაჩვენებლები მნიშვნელოვანი სახელმძღვანელო (ორიენტირი) შეიძლება იყოს მართლმსაჯულების სისტემის წარმომადგენლებისთვის. კვლევის შედეგები მათ საშუალებას მისცემს შეაფასონ და მოახდინონ მომავალში სისხლის სამართლის დანაშაულთა შესაძლო ცვლილებების კონტროლი და პრევენცია.

ჩვენს მიერ ნაშრომში განხილული დანაშაულის ოდენობაზე მოქმედი ისეთი ფაქტორები, როგორცაა უმუშევრობა და შემოსავლები, თავის მხრივ, იძლევა ინფორმაციას აღნიშნული ფაქტორების კრიმინოგენურ მდგომარეობაზე ზემოქმედების ხარისხის შესახებ და სიგნალს იმასთან დაკავშირებით, რომ მოხდეს აღნიშნულ ფაქტორთა გაუმჯობესება ჩვენს ქვეყანაში, რომელიც, თავის მხრივ, იქნება ქვეყნის უსაფრთხოების გარანტი.

გამოქვეყნებული ნაშრომები

ნაშრომში წარმოდგენილი კვლევის შედეგები გამოქვეყნებულია შემდეგ სტატიებში:

1. გლოველი ე. სისხლის სამართლის დანაშაულთა სტრუქტურის სტატისტიკური ანალიზი (საქართველოს მაგალითზე). ჟურნალი „ეკონომიკა და ბიზნესი“, №5. თბ., სექტემბერ-ოქტომბერი, 2013 წ.
2. გლოველი ე. საქართველოში სისხლის სამართლის დანაშაულთა საშუალოვადიანი პროგნოზი. ჟურნალი „ეკონომიკა“, №11-12. თბ., 2013 წ.
3. გლოველი ე. დანაშაულთა დინამიკის ტენდენციების სტატისტიკური ანალიზი. პროფესორ გიორგი პაპავას დაბადებიდან 90-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული. თსუ პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა, თბ., 2013 წ.
4. გლოველი ე. საქართველოში სისხლის სამართლის დანაშაულთა მოდალური სახეობების საშუალოვადიანი პროგნოზი. ჟურნალი „ეკონომიკა“, №1-2, თბ., 2014 წ.
5. გლოველი ე. რეგისტრირებულ დანაშაულს, მოსახლეობის შემოსავლებსა და უმუშევრობის დონეს შორის ურთიერთკავშირის სტატისტიკური ანალიზი და პროგნოზირება. ჟურნალი „ეკონომიკა“, №5-6, თბ., 2014 წ.
6. გლოველი ე. დემოკრატიისა და ადამიანური განვითარების ინდექსები და მათი გავლენა დანაშაულთა რაოდენობაზე. ჟურნალი „ეკონომიკა“, №5-6, თბ., 2014 წ.
7. გლოველი ე. სისხლის სამართლის სტატისტიკის თეორიული და მეთოდოლოგიური საკითხები. თსუ სტატისტიკის კათედრის 70-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის „გლობალიზაცია და სტატისტიკა“ სამეცნიერო კრებული. გამომც. „უნივერსალი“, თბ., 2014 წ.

ნაშრომის მოცულობა და სტრუქტურა

სადისერტაციო ნაშრომის მოცულობაა 237 გვერდი და შედგება შესავლის, სამი თავის, ათი ქვეთავისა და დასკვნითი ნაწილისაგან. ნაშრომში ასევე წარმოდგენილია გამოყენებული ლიტერატურის ჩამონათვალი და დანართები ცხრილებისა და დიაგრამების სახით.

სადისერტაციო ნაშრომის სტრუქტურა:

შესავალი -----	4
თავი I. სისხლის სამართლის სტატისტიკის თეორიული და მეთოდოლოგიური საფუძვლები -----	10
1.1 სისხლის სამართლის სტატისტიკის სამართლებრივი ბაზა საქართველოში-----	10
1.2 სისხლის სამართლის სტატისტიკის საერთაშორისო სტანდარტები-----	20
1.3 სისხლის სამართლის სტატისტიკის სრულყოფის ძირითადი მიმართულებები საქართველოში-----	32
თავი II. სისხლის სამართლის დანაშაულთა დინამიკისა და სტრუქტურის სტატისტიკური ანალიზი -----	38
2.1 დანაშაულთა დინამიკის ტენდენციების სტატისტიკური ანალიზი-----	38
2.2 სისხლის სამართლის დანაშაულთა სტრუქტურის სტატისტიკური მაჩვენებლები-----	49
2.3 სისხლის სამართლის დანაშაულთა მოდალური სახეობები რეგიონულ ქრილში-----	66
2.4 დემოკრატიისა და ადამიანური განვითარების ინდექსები და მათი გავლენა დანაშაულთა რაოდენობაზე-----	79
თავი III. საქართველოში სისხლის სამართლის დანაშაულთა პროგნოზირება -----	83
3.1 მოვლენათა დინამიკის სტატისტიკური პროგნოზირების ძირითადი მეთოდები-----	83
3.2 საქართველოში სისხლის სამართლის დანაშაულთა პროგნოზირება სხვადასხვა ნიშნის მიხედვით-----	92
3.2.1. სისხლის სამართლის დანაშაულთა ზოგადი ტენდენციის საშუალოვადიანი პროგნოზირება-----	92
3.2.2. რეგისტრირებულ დანაშაულს, მოსახლეობის შემოსავლებსა და უმუშევრობის დონეს შორის ურთიერთკავშირის სტატისტიკური ანალიზი და პროგნოზირება-----	100
3.2.3 რეგისტრირებულ დანაშაულთა პროგნოზი საქართველოს რეგიონების მიხედვით---	110
3.3 საქართველოში სისხლის სამართლის დანაშაულთა მოდალური სახეობების საშუალოვადიანი პროგნოზი-----	136
3.3.1 ქურდობის ზოგადი ტენდენციის საშუალოვადიანი პროგნოზირება-----	136
3.3.2 ქურდობის მაჩვენებელთა პროგნოზი საქართველოს და რეგიონების მიხედვით-----	141
3.3.3 ნარკოტიკული ნივთიერებების უკანონო ბრუნვის ზოგადი ტენდენციის საშუალოვადიანი პროგნოზირება-----	154

3.3.4 ნარკოტიკული ნივთიერებების უკანონო ბრუნვის მაჩვენებელთა პროგნოზი საქართველოსა და რეგიონების მიხედვით-----	159
დასკვნა-----	173
გამოყენებული ლიტერატურა-----	178
დანართი-----	182
1.დიაგრამები-----	182
2.ცხრილები-----	231